

Generell informasjon om tiltaket

Institusjon som nominerer:	UiT
Kontaktperson for nominasjonen:	Prodekan for utdanning ved Det juridiske fakultet professor Gunnar Eriksen
Navn på tiltaket:	«Strafferetten i ny drakt»
Når ble tiltaket satt i gang:	Vårsemesteret 2016
Kontaktperson for tiltaket:	Professor Lena R.L. Bendiksen

Kort om tiltaket:

Prosjektet «Strafferetten i ny drakt» startet opp våren 2016. Det ledes av professor Lena Bendiksen. Bakgrunnen for prosjektet var en erkjennelse av at strafferettsundervisningen på fjerde studieår var et av de områdene i masterstudiet rettsvitenskap hvor undervisningen hang mest fast i gamle tradisjoner, og hvor det var lite studentaktive og varierte læringsformer. Masterstudiet i Tromsø er organisert som et integrert masterstudium organisert i årsheter. Dette gjorde at endringene i motsetning til en kursmodell, lettere kunne omfatte det som tidligere var flere enkeltfag - strafferett, straffeprosess og til dels også menneskerettigheter. Det nye faget strekker seg i tid ut over nesten hele høstsemesteret. Allerede før semesterstart gjøres innføringsvideoer tilgjengelige for studentene.

Hvordan tiltaket oppfyller kriteriene for Utdanningskvalitetsprisen:

Innledning

Det overordnede målet var og er å få hele undervisningstilbudet innen dette fagområdet til å fremstå i en ny drakt, med studentaktive læringsformer som fordrer samarbeid mellom studentene, nye og varierte undervisningsformer og undervisning som knyttes nærmere opp både mot forskning og praksisfeltet. Alt med mål om økt læringsutbytte for studentene.

I det følgende vil prosjektet vurderes i lys av kriteriene i NOKUTs statutter for Utdanningskvalitetsprisen § 3, og i den avsluttende oppsummeringen vil også retningslinjene i nominasjonsmalen utdypes.

Tiltaket må være fremragende, nyskapende og av vedvarende karakter, og bidra vesentlig til utvikling og forbedring av utdanningskvaliteten.

Variasjon og dynamikk sammenlignet med tidligere undervisning

Før prosjektet besto strafferettsundervisningen på fjerde avdeling av masterstudiet av 28 t forelesning i generell og spesiell strafferett, fulgt av 18 t seminar. Deretter 14 t forelesning i straffeprosess, etterfulgt av 14 t seminar. Ved første gjennomføring av «Strafferetten i ny drakt» ble undervisningen gjennomført slik:

Video-forelesning-seminar-video-forelesning-debatt-video-forelesning-seminar-seminar-forelesning-video-forelesning-casedokumenter-seminar-besøk politihuset-seminar-fagdags-seminar-forelesning-seminar-seminar-seminar.

Totalt ble antall timer forelesninger i auditoriet over halvert. Videre ble de gjenværende forelesningene spaltet opp, slik at studentene ikke lenger fikk lange og «passiviserende» forelesningsrekker uten innslag av studentaktive undervisningsformer. Undervisningen er dermed mer tematisk inndelt, fordrer langt større grad av aktivitet fra studentene og den er mer variert og dynamisk.

Bruk av digitale læremidler og undervisningsmetoder

I prosjektet er det tatt i bruk filmede introduksjons- eller «studioforelesninger» med varighet fra fem minutter opptil en halv time. I alt åtte slike filmer ble lagt ut i august og september høsten 2016. Filmene fremstår som velproduserte og har en passe lengde. Filmer over en halv times varighet bør unngås. Pedagogisk forskning har vist at man lærer bedre av en kombinasjon av ord og bilder enn av ord alene – det såkalte «multimediaprinsippet».

I digitaliseringsstrategien for UiT Norges arktiske universitet vedtatt av Universitetsstyret i juni 2016 er målsetningen blant annet at:

«Studenter ved UiT Norges arktiske universitet i 2020 skal oppleve en studiehverdag:

1) Der digitaliserte læringsverktøy tas i bruk for å gi høyt læringsutbytte, gode og relevante vurderingsformer og god samhandling mellom studenter, og mellom studenter og undervisere

Undervisere ved UiT Norges arktiske universitet i 2020 skal arbeide i et miljø:

1) Der de har et kritisk men aktivt forhold til hvilke digitaliserte verktøy som gir best læringsutbytte for sine studenter i sine fag.»

Strafferettsprosjektets bruk av video er i samsvar med målene i UiT sin digitaliseringsstrategi. Bruken av video har vist seg å gi økt læringsutbytte for studentene, og har i samvirke med de andre pedagogiske virkemidlene som er tatt i bruk vært med på å fremme variasjon og mangfold i studentenes læringsprosess. Bruken av video vil videreføres og videreutvikles ved andre gangs gjennomføring av opplegget, og vil som før nevnt innebære fornyelse for hver gjennomføring.

Enkelte av underviserne på prosjektet har også gjort bruk av video i tradisjonell auditoriumsundervisning. Dette er en fin måte å skape brudd i kommunikasjon som ellers kan bli monoton og enveis. Det er også laget laget audio og video-utgaver av undervisningen som er egnet for repetisjon for studentene.

Sommeren 2017 lages oppdaterte og nye videoforelesninger til prosjektets andre gjennomføring. Dette med oppdatering og fornyelse er et sentralt premiss for prosjektets fremtidige levedyktighet.

Studentaktivitet og samarbeid

Den gamle strafferettsundervisningen var som nevnt innledningsvis preget av tradisjonelle undervisningsformer med studentene i alt for stor grad i en passiv mottakerrolle. Et av undermålene for prosjektet var derfor å oppnå økt læringsutbytte gjennom jevn og aktiv innsats fra studentene.

I undervisningsmaterialet finnes det en rekke eksempler på hvordan studentene er nødt til å samarbeide og være aktive for at undervisningsopplegget skal gi optimalt læringsutbytte. Her finnes rene skriveoppgaver, prosedyreøvelser og presentasjoner som utfordrer studentene i å samarbeide og å gi hverandre aktiv feedback og oppfølging. Et av de mest originale bidragene er en paneldebatt om legalisering av lettere narkotiske stoffer. Her skal fire studenter forberede fire ulike standpunkt eller «meningsprofiler» til legaliseringsdebatten. En forutsetning for at dette skal bli vellykket er at også studentene uten roller i panelet er aktive og driver fram debatten med spørsmål og kommentarer. Rent faglig er formålet at studentene skal oppøves i å tenke på reglens legislative begrunnelse og argumentasjon de lege ferenda i grenselandet mot ren politikk og samfunnsengasjement.

Økt fokus på skriftlig og muntlig fremstillingsevne

Som allerede nevnt i forrige punkt er muntlighet godt ivaretatt i undervisningsløpet. Prosedyreøvelser, presentasjoner, debattøvelsen og generelt forutsetningen om aktiv deltakelse er en markert styrke og kjennetegn ved det pedagogiske opplegget. Dette er en klar forbedring fra det gamle undervisningsopplegget og bidrar uten tvil til økt læringsutbytte for studentene, noe som bekreftes i tilbakemeldingene fra studentene.

Oppøving i skriftlige fremstillinger også tydelig vektlagt. I løpet av kurset er det både integrert et skrivekurs og et skriftlig arbeidskrav. Et annet nytt grep er at det etter forelesningene i menneskerettigheter ble gitt «forskningsoppgaver», der studentene på bakgrunn av undervisningen og ved bruk av EMD-avgjørelser ble bedt om å utrede spørsmål knyttet til domstolens utøvelse av skjønnsmargin og om hvordan avgjørelsene plasserer seg i forhold til hverandre og til helhetsbildet på området. Ved løsning av oppgaver har det også vært lagt bredt opp til samarbeid og egne seminarer med diskusjoner om hvordan oppgavene best kan angripes.

I forhold til skriftlig og muntlig fremstillingsevne har prosjektet hatt et øvingsfokus som ikke har vært tydelig eller tilstede i det gamle undervisningsopplegget. Dette har økt studentenes læringsutbytte, og er et trekk ved prosjektet som vil videreføres og videreutvikles.

Fler- og tverrfaglig tilnærming med nærhet til forskning og praksisfeltet

Juristutdanningen er en generalistutdanning hvor avtagerfeltet i liten grad har ønsket spesialisering i form av linjedeling eller ren rollespesialisering. Likevel er det mulig å skape variasjon i studentenes læring og å gi et innblikk i den praktiske arbeidshverdagen til en jurist innenfor strafferettsfeltet for å skape spennvidde og kontrast til den rene teoretiske og abstrakte jussen. Dette er forsøkt gjort i strafferettsprosjektet. Ett tiltak som må trekkes fram er en «fagdag» hvor lyset settes på alternativ konfliktløsning, praktisk arbeid med straffesaker og sakkyndiges rolle og betydning. Selv om disse temaene kanskje ikke gjennomgås i like stort omfang eller dybde som andre problemstillinger, er hovedinntrykket at fagdagen både er nyttig og fremmer variasjon.

Tiltaket skal gjennomføres i et aktivt samarbeid mellom studenter, ansatte og andre aktuelle aktører

Et sentralt mål med prosjektet har vært å øke graden av samarbeid mellom studentene. Det tidligere undervisningsopplegget krevde dels forberedelser, men i svært liten grad samarbeid. Det nye undervisningsopplegget baserer seg på mindre seminargrupper som bedre *legger til rette for* samarbeid. I tillegg *kreves* det samarbeid mellom studentene, eksempelvis i form av en forskningsoppgave som studentene som gruppe må legge frem, prosedyrer i rettsalen holdt av flere studenter i fellesskap, eller felles utforming av prosesskrift og andre dokumenter.

Tiltaket har hatt som sentralt premiss å møte studentenes representanter underveis for å diskutere justeringer i undervisningsopplegget i tråd med deres tilbakemeldinger for å sikre fleksibilitet underveis i første gjennomføring. Det har også vært gjennomført som nevnt en Questback-undersøkelse blant studentene for å kvalitetssikre dette.

I tillegg til dette har det vært en sentral målsetning å knytte undervisningen tettere opp mot forskning og praksis. Undervisernes forskningskompetanse og interesse har hatt større betydning for utformingen og gjennomføringen av undervisningen, og det er tatt inn elementer av studentforskningsaktiviteter. Prosjektet har i stor grad utnyttet og videreutviklet de tette båndene fakultetet vårt har til praksisfeltet. Strafferetten er et meget praktisk fag, som vi med fordel nå har klart å knytte tettere opp mot det virkelige liv. Dette har skjedd gjennom utforming av realistiske

oppgaver, dokumentamslinger, prosedyreøvelser og besøk hos/fra viktige aktører som påtalemyndighet, domstol og forsvarere. I tillegg har tilgrensende fagområder og profesjoner fått plass, tematisk knyttet til bl.a konflikthåndtering, rettsmedisin/patologi og etikk.

Særskilt om prosjektets nære tilknytning til og samarbeid med eksterne aktører og praksisfeltet

Tiltaket har hatt tett samarbeid med sentrale aktører i praksisfeltet. Førstestatsadvokaten i Troms og Finnmark har vært involvert både i utforming av oppgaver, lagning av dokumentarkiv med virkelige saksdokumenter, veiledning av studenter, forelesning og individuelle tilbakemeldinger til studentene på både prosedyreøvelser og teoretisk innleveringer. Det har vært besøk på det lokale politikammeret med foredrag og diskusjon med politiadvokater. Det har i tillegg vært gjennomført en fagdag med representanter fra påtalemyndighet, domstol og forsvarere. I tillegg til at tilgrensende fagområder og profesjoner fått plass, tematisk knyttet til bl.a konflikthåndtering, rettsmedisin og etikk.

Tiltaket skal være kunnskapsbasert

Som det er redegjort for, bygger prosjektet på så vel forskningsoppgaver som høsting av kunnskaper og erfaringer fra praksisfeltet. Ett av målene med undervisningsopplegget har vært å viske ut noe av de sterke skillene som har eksistert mellom fagene strafferett, straffeprosess og menneskerettigheter. Dette for å synliggjøre sammenhenger og øke det totale læringsutbyttet og forståelsen. En slik helhetlig tilnærming understreker tiltakets karakter av å være kunnskapsbasert. I tillegg til dette er prosjektet evaluert av en intern arbeidsgruppe hvor det er konkludert med at prosjektet oppfyller målene i læreplanen. Vi mener derfor at prosjektet oppfyller kravet om å være kunnskapsbasert.

Tiltaket skal ha medført positive resultater

Første gjennomføring skjedde i studieåret 2015/16. Allerede første prosjektår ble det oppnådd gode resultater. Studentene er fornøyde med «Strafferetten i ny drakt», og dette er blant annet dokumentert gjennom en omfattende Questback-undersøkelse som omfattet alle praktiske, pedagogiske og faglige sider av prosjektet. Vi trekker fram følgende:

- 95 % av studentene på kullet deltok på hele eller deler av undervisningen
- 80 % beskriver undervisningsopplegget som nyttig og hensiktsmessig
- 97 % beskriver bruken av videoforelesninger som nyttig
- 85 % gir tilbakemelding på at forsøket med å viske ut fagskillene mellom strafferett, straffeprosess og menneskerettigheter her vært vellykket i forskjellige graderinger
- 78 % beskriver det samlede læringsutbyttet som enten greit, godt eller svært godt

Tiltaket skal ha overføringsverdi til andre

Prosjektet sin målsetning og virkemidler har etter vår mening klar overføringsverdi til andre. Dette fordi grunntankene prosjektet baserer seg på er en helhetlig tilnærming til lærestoffet, varierte undervisningsformer, økt studentaktivitet og samarbeid med nær kontakt til praksisfeltet. Måten prosjektet har implementert og iverksatt disse grunnleggende ideene har klar overføringsverdi til andre profesjonsutdanninger, og er nyttige for andre også. I denne sammenheng vil vi peke på at prosjektet har vært delt med andre fra første gjennomføring. Prosjektgruppa har presentert arbeidet i ulike fora, for eksempel på Norgesuniversitetets høstkonferanse i 2016, internt på UiT, og det har også vært besøk av eksterne interesserte institusjoner som for eksempel Politihøgskolen. Det kan også nevnes at prosjektets nyskapende karakter ble trukket fram i statssekretær Bjørn Haugstads tale på UiT sin årsfest i 2016.

Oppsummering

Fleksibilitet, samarbeid og variasjon kjennetegner prosjektet «strafferetten i ny drakt».

Undervisningen gir studentene et godt grunnlag for å oppnå de kunnskaper, ferdigheter og den kompetanse som forventes etter å ha fullført 4. avdeling.

Prosjektet har anvendt pedagogiske virkemidler som er hensiktsmessige og velegnede for å optimalisere studentenes læringsutbytte. Undervisningsopplegget vil bli videreført i samme form, samtidig som man justerer og videreutvikler de læringsformene som har blitt utprøvd. Særlig gjelder dette de digitale læremidlene hvor mengden med video eller studioforelesninger kan økes for å gi studentene økt valgfrihet og fleksibilitet. Også den flerfaglige tilnærmingen har et uforløst potensiale i seg, som det vil bli jobbet for å videreutvikle og rendyrke.

